

Dlaczego wiele pielęgniarek zaleca pacjentom z NTM pampersy, a nie pieluchomajtki

dr Elżbieta Szwałkiewicz

Prezes Koalicji „Na pomoc niesamodzielnym”

Na polskim rynku, podobnie jak na rynkach innych krajów, dostępna jest bogata oferta produktów adresowana do osób z nietrzymaniem moczu (NTM). Żeby produkty optymalnie odpowiadały potrzebom użytkowników, muszą być zalecane i stosowane świadomie. Nie sprzyja temu traktowanie nietrzymania moczu jako problemu intymnego, o którym ludzie nie potrafią rozmawiać swobodnie.

Wskazuje na to, jako poważną trudność, wiele pielęgniarek zajmujących się zawodowo tą problematyką. Nie ulega wątpliwości, że w sytuacji, gdy NTM jest tematem tabu, pielęgniarki powinny wykazać się inicjatywą w rozpoznaniu tego problemu, ustaleniu postępowania terapeutycznego i zaleceniu odpowiednich środków zapobiegających negatywnym dla zdrowia skutkom NTM. Tymczasem, gdy osoba z NTM, szczególnie w starszym wieku, po długim okresie prób samodzielnego radzenia sobie z tym problem i po bardzo trudnym dla niej przełamaniu oporów wewnętrznych wreszcie zdecyduje się powiedzieć o swoim cierpieniu lekarzowi czy pielęgniarence, słyszy najczęściej: trzeba stosować pampersy, wystawie pani/ panu zlecenie.

Nazwanie takiego postępowania daleko idącym uproszczeniem byłoby zbyt łagodne i usprawiedliwiające zwykłą niedbałość i brak podstawowej wiedzy, zarówno ze strony lekarzy, jak i pielęgniarek.

Zgubna dowolność nazewnictwa

W 1961 roku amerykańska firma Procter&Gamble Company wprowadziła na rynek pierwsze pieluszki jednorazowego użytku Pampers, które zastąpiły używane dotąd pieluszki z tetry lub flaneli. Ponieważ przez wiele lat była to jedyna marka jednorazowych pieluszek dla dzieci, nazwa firmowa Pampers zaczęła funkcjonować jako synonim jednorazowej pieluszki i sytuacja ta utrzymuje się do dzisiaj. Podobnie jest z marką Adidas - niektórzy (głównie osoby starsze) każde sportowe obuwie nazywają adidasami.

Takie dowolne podejście do nazewnictwa produktów być może nie ma znaczenia i nie czyni szkody w wymiarze prywatnym i języku potocznym. Jednak jest niedopuszczalne w profesjonalnym postępowaniu medycznym wobec dużej grupy pacjentów, gdzie w grę wchodzi konieczność precyzyjnego doboru produktu jako środka nie tylko ochronnego, ale także wspierającego terapię.

Zasadą stosowaną przy zalecaniu produktu medycznego jest wskazanie jego rodzaju i efektywności, a nie promowanie konkretnej marki (np. Pampers).

Pielęgniarki, jako profesjonalistki w ochronie zdrowia, obowiązują liczne przepisy prawne, a obok nich - normy

Fot. #168209558 © Photographeer.eu - Fotolia.com

o charakterze norm moralnych oraz inne reguły zawodowe, według których oceniamy profesjonalizm (sztukę wykonywania zawodu). Należy do nich sumienność, czyli należyta staranność. Według ekspertów, określenie „z należytą starannością” należy interpretować zgodnie z art. 355 §1 oraz §2 Kodeksu cywilnego. W tym przypadku należyta staranność wyraża się w optymalnym zaopatrzeniu w produkty chłonne w celu zabezpieczenia skóry przed drażniącym działaniem moczu i uzyskania efektu poprawy jakości życia osoby z NTM i jej opiekuńca. Stopień staranności, którego wymagać możemy od pielęgniarki, określić można nie tylko jako stopień należyty, ale najwyższy. Oznacza to, że jest ona obowiązana do wyższej, niż przeciętna, staranności. Mówi o tym Kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej. Zgodnie ze złożonym przyrzeczeniem, pielęgniarka i położna mają obowiązek systematycznie doskonalić swoje umiejętności i aktualizować wiedzę dla dobra zawodu.

Zgodnie z aktualną wiedzą medyczną

Znawcy prawa, zajmujący się tym zagadnieniem, precyzują, że „aktualna wiedza medyczna” oznacza wszystko

to, czym na danym etapie rozwoju nauk medycznych dysponują lekarze, pielęgniarki i inne zawody medyczne. Źródłem wiedzy są aktualne podręczniki zawodowe, publikacje naukowe, wyniki badań prezentowane na zjazdach, sympozjach czy konferencjach naukowych oraz osiągnięcia naukowe i technologie opisane w prasie specjalistycznej, a także doświadczenie zawodowe. Takie podejście jest niezbędne, jeżeli chcemy zapewnić wysokiej

2. **Produkty, które nie wymagają mocowania bielizną.** Są to pieluchomajtki na rzepy, pieluchomajtki z pasem biodrowym, majtki chłonne. Rozróżnia się je ze względu na rozmiar ciała użytkownika i oznacza tak jak rozmiary ubrań: XS; S; M; L; XL. Ze względu na różnice w zakresach wielkości stosowanych przez poszczególnych producentów, do-

Tab. Systematyka środków absorpcyjnych zalecanych w NTM

FIRMA	MARKA DLA DOROSŁYCH	MARKA DLA DZIECI
ABENA (Dania)	Abri	Bambo
PAUL HARTMANN (Niemcy)	MoliCare	Fixies Classic
Procter&Gamble (USA)	-	Pampers
SCA (Szwecja)	Tena	Libero comfort
TZMO (Polska)	Seni	Bella Happy

Źródło: Rekomendacje Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych w zakresie postępowania w zaburzeniach kontynencji

jakości merytoryczną poprawność leczenia i opieki, także opieki pielęgniarstwa nad osobami z NTM. Merytoryczna poprawność przy zalecaniu produktów chłonnych nie istnieje, jeżeli pielęgniarka doradzająca pacjentowi z NTM sposób postępowania nie dysponuje podstawową wiedzą w tym przedmiocie.

Na polskim rynku od wielu lat znane są oferty kilku firm, które mają różnorodną gamę środków absorpcyjnych, od małych wkładek urologicznych, zalecanych przy kropelkowym wykapywaniu moczu po mikcji, aż po produkty typu pieluchomajtki zalecane przy ciężkim (całkowitym) NTM.

Jakościowo i rodzajowo produkty ww. marek są porównywalne, poza firmą Procter&Gamble, która na rynku polskim oferuje tylko jedną markę (Pampers) i tylko dwa rodzaje produktów chłonnych: pieluszki i majtki chłonne przeznaczone wyłącznie dla dzieci.

Różnice między środkami absorpcyjnymi

Produkty chłonne różnią się szczegółami, m.in. zabezpieczeniami przed wyciekami, lecz wszystkie mają dwie podstawowe funkcje do spełnienia:

- zbieranie bezwiednie gubionego moczu (zawierają superabsorbent, który wiąże mocz);
- ochronę skóry przed drażniącym działaniem moczu.

Z racji sposobu mocowania, produkty te dzielą się na dwie grupy:

1. **Produkty wymagające mocowania dopasowaną bielizną** (np. majtkami higienicznymi z elastycznej siatki).

Są to wkładki i wkłady urologiczne profilowane odpowiednio do budowy fizycznej mężczyzny i kobiety oraz pieluchy anatomiczne. Produktów tych nie roz-

bierając rozmiar produktu należy sugerować się wyłącznie wymiarami w pasie i biodrach, podanymi w centymetrach na każdym opakowaniu, i parametry te porównać z wymiarami ciała użytkownika. Przykład: rozpiętość w rozmiarach majtek chłonnych w cm w różnych firmach wynosi:

- XS: 40-60 cm;
- S: 55-100 cm;
- M: 80-130 cm;
- L: 100-160 cm;
- XL: 110-170 cm.

Na podstawie oferty producentów: ABENA, HARTMANN, SCA, TZMO

Jak dobrać właściwy produkt dla pacjenta

Dla zdrowia i jakości życia każdej osoby z NTM, niezwykle ważne jest zalecenie produktu odpowiedniego do jej potrzeb. O tym, czy produkt spełni dobrze swe zadanie (poczucie bezpieczeństwa, brak wycieków, zdrowa skóra) zadecyduje znajomość parametrów, które o tym decydują. Te parametry można podzielić na trzy kategorie, zależnie od kontekstu:

- **użytkownika** - poziom NTM, sprawność fizyczna, samodzielność w stosowaniu produktów, aktywność społeczna, bariery środowiskowe;
- **produktu** - szybkość wchłaniania, zdolność pochłaniania i wiązania moczu w żel oraz chłonność (zdolność zatrzymania i ilość moczu, który wypływa z produktu, gdy ten poddawany jest zwiększonemu ciśnieniu w trakcie siedzenia lub leżenia na nim), a także łatwość założenia i dopasowania, kształt, obecność ściągacza elastycznego oraz obwódki (falten) chroniących przed wyciekami, zatrzymywa-

nie zapachu moczu, utrzymanie produktu w miejscu, dyskretność, suchość produktu przy skórze;

- **stosowania** - możliwość samodzielnego założenia, wysiłek fizyczny opiekunów, ergonomia i łatwość w zakładaniu, czytelne instrukcje, łatwość utylizacji, koszt, bezpieczeństwo produktu i brak wycieków.

Efektywność zabezpieczenia przed wyciekami moczu zależy zarówno od technologii wykonania, konstrukcji produktów chłonnych, jak i od techniki zakładania. Samodzielne założenie jest możliwe we wszystkich rodzajach produktów chłonnych, poza jednym - samodzielnie nie można prawidłowo założyć pieluchomajtek mocowanych na rzepy. Niestety, najczęściej zalecany jest właśnie ten produkt. Powoduje to uzależnienie dużej grupy osób NTM od pomocy opiekuna, mimo że mogłyby one samodzielnie zakładać i wymieniać produkty. Ważne jest, by każdorazowo przy zleceniu produktów chłonnych pielęgniarka udzieliła informacji, jak je stosować.

Konkluzja

Różnice w konstrukcji i mocowaniu umożliwiają optymalny wybór produktu chłonnego, odpowiedniego do stanu fizycznego, stopnia NTM i schematu funkcjonowania pacjenta z NTM. Ma to bezpośredni wpływ na jego zdrowie i jakość życia.

Pielęgniarki, które dorosłym osobom doradzają stosowanie pampersów, dowodzą braku podstawowej wiedzy w zakresie postępowania w NTM i niedochowywania należytej staranności w zapobieganiu komplikacjom związanym z nietrzymaniem moczu.

LP	PRODUKTY CHŁONNE	
1.	Wkłady anatomiczne (urologiczne) dla kobiet	Wkłady profilowane odpowiednio do anatomii kobiet, w różnych rozmiarach i o różnej chłonności. Zalecane przy lekkim i średnim NTM u osób samodzielnych i aktywnych lub częściowo samodzielnych.
2.	Wkłady anatomiczne (urologiczne) dla mężczyzn	Wkłady profilowane odpowiednio do anatomii mężczyzn, w różnych rozmiarach i o różnej chłonności. Zalecane przy lekkim i średnim NTM u osób samodzielnych i aktywnych lub częściowo samodzielnych.
3.	Pieluchy anatomiczne dla kobiet i dla mężczyzn	Produkty profilowane do anatomii ciała, różnią się między sobą wielkością, uniwersalne dla kobiet i mężczyzn, o dużej chłonności. Zalecane przy średnim i ciężkim stopniu NTM dla osób samodzielnych lub częściowo samodzielnych.
4.	Wkłady na nietrzymanie kału	Anatomiczne wkłady chłonne specjalnego przeznaczenia, nie różnią się ich ze względu na rozmiar ciała i płeć. Zalecane osobom z założonym cewnikiem Foley'a jako zabezpieczenie przy inkontynencji kałowej. Do stosowania łącznego z dopasowaną bielizną osobistą lub higienicznymi elastycznymi majtkami.
5.	Majtki chłonne dla kobiet	Majtki chłonne profilowane dla kobiet, w różnych rozmiarach i o różnych poziomach chłonności. Rozmiar produktu musi być odpowiedni do rozmiaru ciała - należy zmierzyć obwód pacjenta w pasie. Rekomendowane są dla osób samodzielnych lub częściowo samodzielnych ze średnim i ciężkim NTM. Ich zakładanie i zdejmowanie podobnie jak zwykłej bielizny nie wymaga pomocy opiekuna.
6.	Majtki chłonne dla mężczyzn	Majtki chłonne profilowane dla mężczyzn, w różnych rozmiarach i o różnych poziomach chłonności. Rozmiar produktu musi być odpowiedni do rozmiaru ciała - należy zmierzyć obwód pacjenta w pasie. Rekomendowane są dla osób samodzielnych lub częściowo samodzielnych ze średnim i ciężkim NTM. Ich zakładanie i zdejmowanie podobnie jak zwykłej bielizny nie wymaga pomocy opiekuna.
7.	Majtki chłonne uniwersalne dla kobiet i mężczyzn	Majtki chłonne uniwersalne, w różnych rozmiarach i o różnych poziomach chłonności. Rozmiar produktu musi być odpowiedni do rozmiaru ciała - należy zmierzyć obwód pacjenta w pasie. Rekomendowane są dla osób samodzielnych lub częściowo samodzielnych ze średnim i ciężkim NTM. Ich zakładanie i zdejmowanie podobnie jak zwykłej bielizny nie wymaga pomocy opiekuna.
8.	Pieluchomajtki dla kobiet i mężczyzn z pasem biodrowym	Uniwersalne dla mężczyzn i kobiet, w różnych rozmiarach i o różnych poziomach chłonności. Zalecane dla osób z ciężkim NTM, leżących i niemobilnych, utrzymywane wokół bioder za pomocą taśmy biodrowej. Uwaga! Pieluchomajtki z pasem biodrowym mogą być zakładane samodzielnie lub przez opiekuna
9.	Pieluchomajtki dla kobiet i mężczyzn z rzepami	Uniwersalne dla mężczyzn i kobiet, w różnych rozmiarach i o różnych poziomach chłonności. Zalecane dla osób z ciężkim NTM, leżących i niemobilnych, utrzymywane wokół bioder za pomocą przylepców, przylepcorzepów lub rzepów. Uwaga! Pieluchomajtki zapinane na rzepy/przylepce musi zakładać opiekun.

Źródło: Rekomendacje Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych w zakresie postępowania w zaburzeniach kontynencji - część I: Nietrzymanie moczu